

Filmovou a televizní fakultu Akademie múzických umění v Praze studovalo v akademickém roce 2016/2017 447 studentů včetně zahraničních. Děkanem fakulty byl Zdeněk Holý a na ročníkových klauzurách či státních zkouškách bylo prezentováno přes 265 autorských filmů, cvičení, audiovizuálních instalací, scénářů a fotografických souborů. Pozvání na klauzury přijalo 13 hostů, kteří viděná díla reflektovali ve svých textech shromážděných v této knize.

Filmový publicista a knihovník **Martin Mišúr** prozkoumával zvukovou složku v dílech studujících režisérů, již označil za ambientní. Na klauzury katedry dokumentární tvorby opět dorazil filmový teoretik **Jiří Anger**, jehož zaujal skrytý půvab konvencí studentských dokumentů. Programový ředitel Anifilmu **Pavel Horáček** spolu s filmovou kritičkou a teoretičkou **Eliškou Děckou** zhlédli všechna díla katedry animované tvorby, na nichž oba ocenili práci studentů v předem vytyčených hranicích zadaných cvičení. Do tajů experimentů s intermediálním uměním v pracích Centra audiovizuálních studií se již po čtvrté ponořila estetička **Tereza Hadravová**, její postřehy se doplňují s postřehy sociologa umění **Pavla Zahrádky**. Zkušená scenáristka **Petra Ušelová** reflektovala texty začínajících scenáristů a dramaturgů. Filmový teoretik a kritik **Ondřej Pavlík** se zaměřil na díla studentů katedry střihu a **Kateřina Svatoňová** se už po páté zúčastnila klauzur a státních zkoušek katedry kamery. Teoretička vizuální kultury **Andrea Průchová** a kurátorka olomouckého Muzea umění **Barbora Kundračiková** rozebraly díla studujících fotografů. Klauzurní knihu uzavírají anglické texty reflektující díla zahraničních studentů na katedře FAMU International z pera nezávislého filmového publicisty **Daniela Walbera** z USA a filmového novináře přispívajícího do Variety **Willa Tizarda** dlouhodobě žijícího v Praze.

Klauzury
Filmové a televizní fakulty
Akademie múzických umění
2017

Vydala Akademie múzických umění v Praze v Nakladatelství AMU

Editorky: Jitka Lanšperková, Kateřina Šardická
Redakční spolupráce: Helena Bendová
Obálka a grafická úprava: Belavenir
1. vydání
Praha 2018

© Akademie múzických umění v Praze, 2018

© Jiří Anger, Eliška Děcká, Tereza Hadravová, Zdeněk Holý, Pavel Horáček,
Barbora Kundračková, Martin Mišúr, Ondřej Pavlík, Andrea Průchová,
Kateřina Svatoňová, Kateřina Šardická, Will Tizard, Petra Ušelová, Daniel Walber,
Pavel Zahrádka, 2018

© Jitka Lanšperková, Kateřina Šardická (eds.), 2018

Design © Belavenir, 2018

ISBN 978-80-7331-462-0 (pdf)

www.namu.cz

NAMU

Klauzury
Filmové
a televizní
fakulty
Akademie
muzických
umění
2017

5 **Zdeněk Holý: Klauzury 2017 a klauzurní kniha**

7 **Kateřina Šardická: Ke knize klauzur 2017**

KATEDRA REŽIE

10 **Martin Mišúr: Obklopující zvuky i zakřiknuté dialogy**

KATEDRA DOKUMENTÁRNÍ TVORBY

19 **Jiří Anger: Skrytý půvab konvencí**

KATEDRA ANIMOVANÉ TVORBY

30 **Eliška Děcká: Město, moře, koňská hlava, stavení**

37 **Pavel Horáček: Mezi každodenností a imaginací**

CENTRUM AUDIOVIZUÁLNÍCH STUDIÍ

44 **Tereza Hadravová: Výstava „V tuto chvíli, právě dnes, teď“**

53 **Pavel Zahrádka: Klauzury jako atletické cvičení ve skoku o tyči**

KATEDRA KAMERY

59 **Kateřina Svatoňová: (Ne)hybné obrazy**

KATEDRA STŘIHOVÉ SKLADBY

65 **Ondřej Pavlík: Nad rámec filmové sebereflexe**

KATEDRA SCENÁRISTIKY A DRAMATURGIE

72 **Petra Ušelová: Reflexe prostoru na rozhraní dekad**

KATEDRA FOTOGRAFIE

79 **Barbora Kundračková: Blízkost a poznatelnost**

87 **Andrea Průchová: V rytmu obrazů**

FAMU INTERNATIONAL

95 **Daniel Walber: FAMU International students show a real sense of both intention and intuition**

101 **Will Tizard: Challenges prompt international students to take on the impossible**

107 **Seznam klauzurních prací**

Zdeněk Holý: Klauzury 2017 a klauzurní kniha

Je mou ctí – protože se z vydávání klauzurní knihy stala na FAMU, doufejme, neochvějná tradice – připsat k ní své úvodní slovo. O potřebě reflektovat produkci studentů FAMU z vnějšku není pochyb. Vedle FAMUFESTu, pro nějž mimoškolní hodnocení bylo východiskem, jak uniknout tlakům politické nesvobody, je klauzurní kniha druhým nástrojem externí reflexe mimo standardní nástroje vysokoškolské praxe. Všem autorům bych rád poděkoval za pečlivě zpracované příspěvky.

Do budoucna bych si přál, aby se z klauzurní knihy stalo intenzivní setkávání kritiků a studentů. Měla by to být oboustranně obohacující spolupráce. Studentům by se pochopitelně, stejně jako dosud, dostalo kritické reflexe jejich prací, na druhou stranu kritici by se mohli dozvědět více o vzniku samotných filmů, ostatně kde lépe než u adeptů filmové profese osvojujících si krok po kroku svůj obor. Nejen diváci, ale i filmaři potřebují kritiky za své partnery.

Autor je děkan FAMU.

Kateřina Šardická: Ke knize klauzur 2017

Pavel Juráček, dramaturg, scenárista a jeden ze studentů FAMU, si v květnu roku 1967 do svého deníku zapsal:

„Mám za sebou třetinu filmu... Pětadvacet natáčecích dní, tisíc metrů materiálu, dva měsíce strachu a únavy. Přemáhá mě pocit, že ta věc už není v mých rukách. Jsem vykonavatelem poselství, které bylo uloženo do scénáře. Dělán, co mohu. Občas shledávám, že je ten scénář špatný, jenomže nemám čas, ani sílu cokoliv napravit. Později se bude říkat, že jsem ten scénář zkazil. Což je můj osud a já jej přijal.“¹

1 Pavel Juráček. *Deník (1959–1974)*. Editor Jan Lukeš. Praha: Národní filmový archiv, s. 643.

Aniž by si to tehdy plně uvědomoval, v osmi krátkých větách vystihl frustraci a obavy, které dříve či později přepadnou každého umělce. Všichni o sobě čas od času pochybují: zvládnou svůj film dokončit včas? Podaří se vdechnout život postavám ve scénáři? Zachytím na fotce ten správný okamžik? Budou tomu ostatní rozumět? A musí vůbec? Co když neuvidí to, co vidím já?

Být autorem, tvořit z vlastní imaginace, ožивovat svoje myšlenky vyžaduje spoustu kuráže. Ještě těžší je být autorem stojícím na samém začátku cesty. FAMU je startovní čára, kde se každoročně seřadí desítky až stovky mladých talentů, které se pokoušejí prosadit v oboru filmu a audiovize. Jejich cílem, ke kterému se upínají, není ani tak titul, jak je zvykem na většině vysokých škol, nýbrž uznání – od pedagogů, od kolegů, profesionálů a průmyslu obecně. Jejich cílem je samotná cesta poznání.

Pochopit vnitřní procesy pražské FAMU, kde se rodí a vychovávají čeští filmaři, není snadné. Přes zdi školních budov prosákne na veřejnost jen zlomek informací, přitom nejen kritika a širší odborná veřejnost jsou zvědavé – jaké talenty škola vychovává?

Klauzurní kniha, kterou jste právě otevřeli, je exkluzivní vstupenkou na tribunu, odkud můžete dění pozorovat z první řady. Letos celkem 13 autorů, působících mimo FAMU, přijalo pozvání na jarní a podzimní klauzurní zkoušky. Někteří z nich jsou sami bývalými studenty, jiní mají za sebou naprosto odlišný způsob vzdělání – kritici, publicisté, pedagogové, ti všichni dostali za úkol klauzurám přihlížet a podrobovat je

vlastnímu výzkumnému zájmu. *Klauzurní kniha* si klade za cíl nastavit studentům pomyslné zrcadlo a ukázat jim, jak čtou jejich díla ostatní. Autoři klauzurních textů nejsou pedagogové FAMU, neznají studenty osobně, a už vůbec ne cestu, kterou museli ujit. Vidí jen (ne)hotová díla, bez jakýchkoliv vazeb, sympatií a střetu zájmů.

Výsledkem jsou strízlivé a zároveň kritické reflexe jednotlivých děl, ale i samotných kateder. Studenti dostanou cennou zpětnou vazbu od nestranného publika, které ale díky svému zázemí ví, o čem mluví, FAMU získá představu o tom, jak na ni nahlíží odborná veřejnost, a nakonec my – do větší či menší míry „dělníci kultury“ – nahlédneme do zákulisí největší, nejstarší a nejproslulejší tuzemské filmové akademie. Těžištěm tohoto pomyslného trojúhelníku je právě *Klauzurní kniha*, jejímž úkolem je všechny tři vrcholy propojit.

Říká se, že autor, který nedokáže unést kritiku, by vůbec neměl tvořit. Cesta k hledání sebe sama je nekonečná. Klauzurní cvičení, která studenti prezentují, jsou jen prvním z mnoha dalších drobných vítězství, jež je čekají. *Klauzurní kniha* je jen jedním z mnoha hodnocení, která přijdou. Ale právě proto, že přichází na samotném začátku, má nepopíratelný a naprosto zásadní smysl. Pomáhá totiž formovat celou novou generaci Pavlů Juráčků, která o sobě zcela jistě bude mnohdy pochybovat. Nakonec pochybovat je lidské, znamená to, že autor roste dál. A co víc si můžeme přát než tvůrce se zdravou mírou sebereflexe?

Kateřina Šardická, editorka

Martin Mišúr: Obklopující zvuky i zakřiknuté dialogy

Přítomen na letních a podzimních klauzurách katedry režie usilovně hledám napříč prezentovanými filmy pomyslný spojovník. Tedy jakousi sdílenou tendenci, jedno klíčové téma nebo názor. Dlouho nic sjednocujícího nenalézám, a teprve po odpojení od tematických úvah v promítaných filmech zaznamenávám téměř bez výjimky stopy intimity a velmi umnou práci se zvukovou stopou, která místy zpomaluje čas, jindy vyvolává napětí.

Chvála ambientu

Podstatná část letošních klauzurních děl se vyznačovala zamlklostí, zádumčivostí, případně výraznými pomlkami při vypjatém dialogu. A přestože ani hudba nepatřila k běžným doplňkům hloubavých scén, nelze hovořit o naprostém tichu. Sebeutlumenější film totiž ve zvukové stopě zpravidla cosi ponechával, konkrétně nesměle pronikající zvuky okolí. Jakmile se na ně patřičně koncentrujete, mohou vás leckdy sugestivně zasáhnout. O uvedené usiluje ambientní hudba, která na základě minimalistické definice předpokládá, že souhra jakýchkoli zvuků může za určitých okolností tvořit hudbu. Pomyslné ambientní filmy, mezi jejichž výrazné představitelé spadají například Andrej Tarkovskij, Béla Tarr nebo Benedek Fliegauf, pohání právě rafinovaná zvuková kulisa, byť mnohdy pouze tušená nebo složená ze šumů. Studenti režie mají přirozeně daleko k těmto maďarským solitérům, někteří však prozrazují ambientní náběh hodný rozvíjení.

Na jednoduché úrovni se opakuje tradiční motiv rytmického a hlučného deště (*Turistka* Myroslavy Klocho, *Malá Terezy* Halamové, *Lazaři* Adama Martince), jemuž zdatněji sekunduje rytmus jedoucího vlaku při řetězení kolejí (*Blava* Terezy Halamové, *Leo* Adama Martince). Ještě větší potenciál skýtá jízda autem, jelikož stereotypní zvuk motoru lze při zastavení vypnout, a rázem tím silněji pocítit kontrast mezi vrčením a tichem (*Voyage* Lun Sevnika, *I'm So Tired of Being Alone* Jakuba Jiráska, *Místo* Terezy Vejvodové). Do těchto rytmických perliček zapadá rovněž procházení

zadumaných hrdinů, ideálně v těžkých botách nebo po sněhu (*Venku* Luna Sevnika, *Leo*, částečně *Do rána* Martina Repky). Není náhodou, že právě tyto intimní zvuky místy překračují z filmu až do závěrečných titulů, kde letmo či déle trvají (*Uzlování* Marka Čermáka, *Oslava támhle Filipa* Davida Paynea, *Blava*).

Pocit ambientního povznesení nehudebních prvků však zvládají především dva typy zvuků: (a) prostředí v okolí chaty, (b) umělé osvětlení, ústřední topení nebo jiné mechanické hluky. Zasadit dění do chalup napadlo snad až příliš mnoho studentů, byť rozumím praktickým důvodům jejich rozhodnutí. Výhoda chatařských obydlí stran užití zvuku spočívá v tom, že bývají uzavřená méně důkladně než pražská sídliště. Některé chaty a více či méně odlehlá obydlí dokonce bývají nenápadně průchozí, takže kdosi venku může snadno naslouchat švitoření uvnitř a naopak (*Moje sestra* Martina Repky, částečně *Do rána*). Mimoto se jejich okolí pravidelně skládá z určitého přírodního hemžení, tedy dalších hypnotických zvuků. Právě cikády a další tvorové uprostřed zahrady hravě evokují vršení všelijakých rodných pomluv, které dění posouvají či jinak ovlivňují (*Málo lásky* Šimona Holého). Přítomnost umělého osvětlení a mechanických hluků naproti tomu tvoří určitý kontrast k přirozeným přírodním zvukům, vyskytují se tudíž spíše ve městech a poblíž chladně betonových stavení (*Místo*, částečně *Oslava támhle Filipa*). Uplatnění převzaté hudby dopadlo ve filmech proměnlivě, nehledě na místo. Prostředí barů samozřejmě vybízelo k hlušině těžce rozpoznatelných hitů z rádií

(*Oslava támhle Filipa, Blava*), někdy do děje zabloudil náladový indie rock (*I'm So Tired of Being Alone, Místo*), objevil se ambiciózní pokus o začlenění klasické hudby (*Lazaři*). Vedle poněkud očekávaných řešení zaujalo sympaticky ironické dosazení skladeb Heleny Vondráčkové v duetu s Jiřím Kornem, respektive opakovaných narážek na Karla Zicha (*Málo lásky*, respektive *Člověk Kilimandžáro* Jana Hechta).

Zmínil bych konkrétněji čtyři filmy, které mi v mém ambientním naslouchání připadly zvlášť inspirativní. *Propast* Davida Paynea působí velmi soustředěně, vyhraněně a na ploše přibližně pěti minut zvládá rozehrát smysluplnou historku. Její mlčenlivost dává vyniknout přírodnímu prostředí i zvukům horolezeckého náčiní, které nepůsobí ani trochu banálně. Dále mi imponovalo *Přátelské setkání nad sportem* Adama Rybanského za laconický smysl pro humor, dosahovaný šibalsky nenápadnými prostředky: například krátkým vpádem zvukových prvků do ztichlého prostředí samoty. Třetím favoritem budiž *Krutost kombinace* Adama Kratochvíla za důvtipné stavění zvukových kontrastů; krom jiného mezi nemluvným hrdinou a jeho upovídanou přítelkyní, jakož i střídou zvukovou stopou ve střídačce s průzkumem zdivočelého žaludku (nicméně vynalézavost uvedeného snímku se zvukem nevyčerpává a zasloužil by samostatný komplexní rozbor). A na závěr mě udeřila *Špína* Terezy Nvotové, jelikož autorka dokázala s lehkostí přenést pocit z názvu filmu do zvukové složky, včetně zařazení nevтіravě znepokojivé hudby. Každý z uvedených má dostatek schopností dále uspět.